

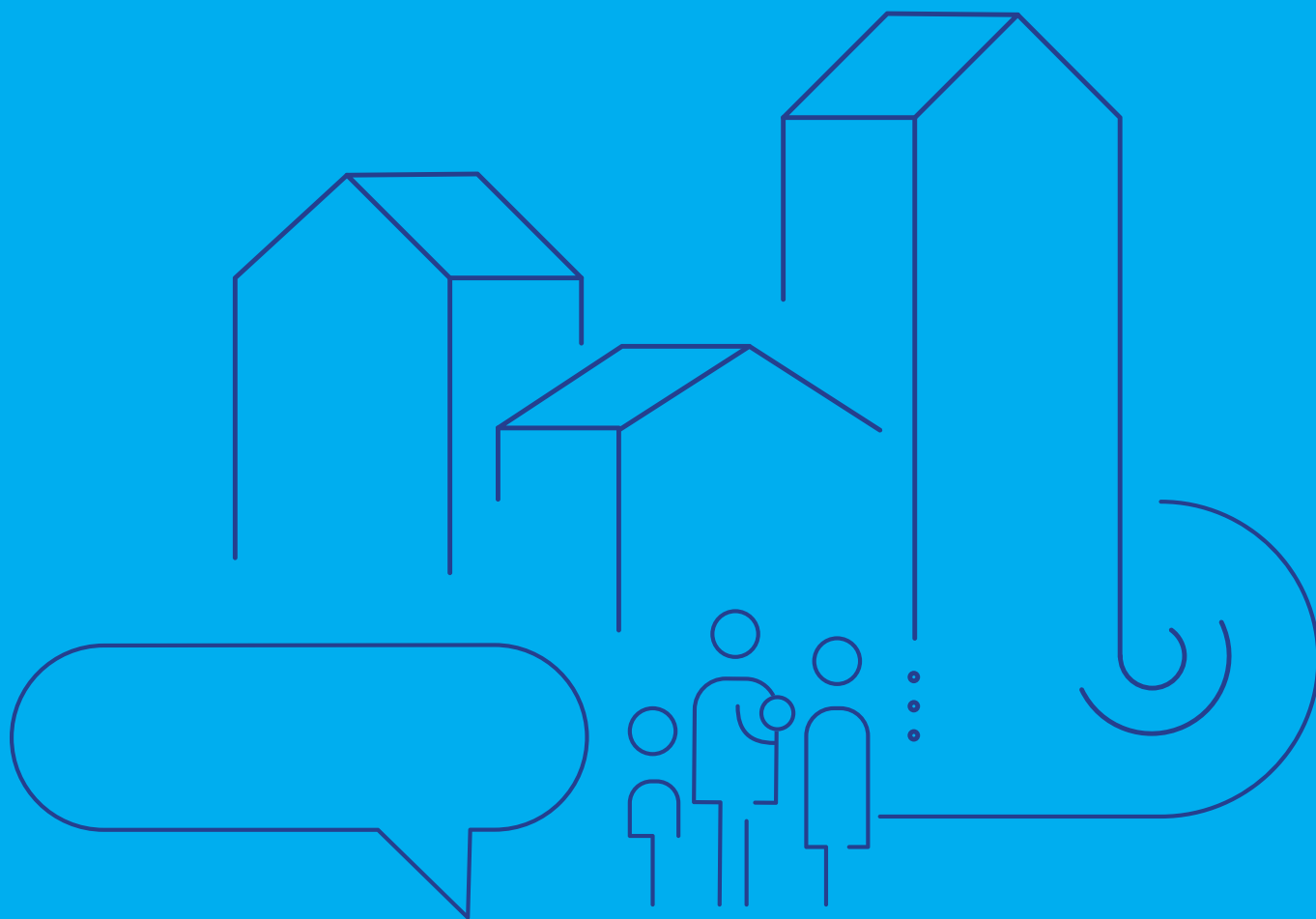

NIEM
ALL IN FOR INTEGRATION

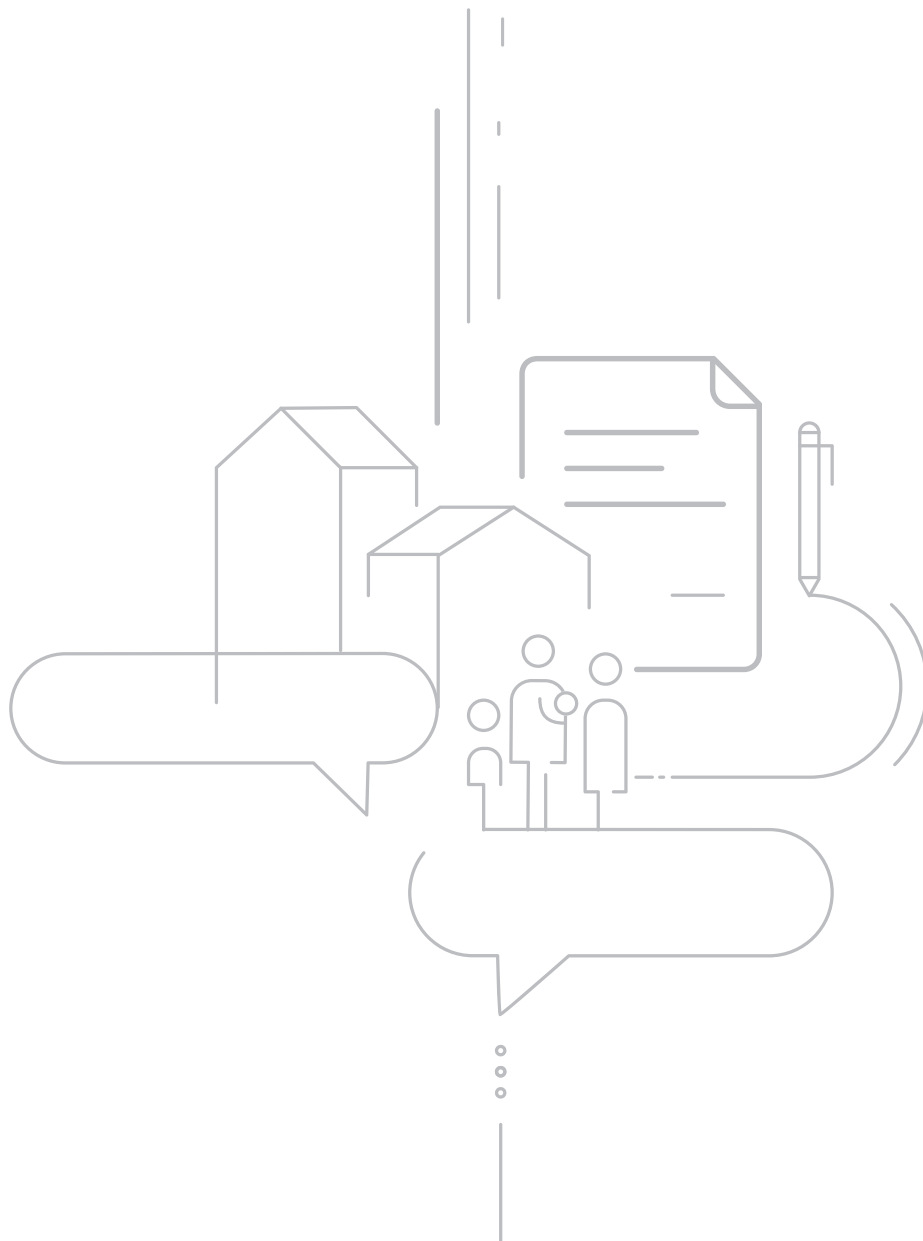
Интеграцията на бежанци в България 2017

Всеобхватен мониторингов доклад

Национален доклад NIEM

Бистра Иванова,
Панайот Чафкаров

**Интеграцията на бежанци
в България 2017:**
Всеобхватен мониторингов доклад

Бистра Иванова, Панайот Чафкаров

Национален доклад NIEM

Интеграцията на бежанци в България 2017: Всеобхватен мониторингов доклад

Проект със съфинансиране от Полската национална програма на Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ на Европейския съюз

EUROPEAN UNION
Asylum, Migration
and Integration Fund

Safe harbour

Project co-financed from the National Programme
of the Asylum, Migration and Integration Fund

Публикуван в София от Мулти култи колектив и Български съвет за бежанци и мигранти.

Оформление: TEA Design

Copyright © 2019 на Мулти култи колектив

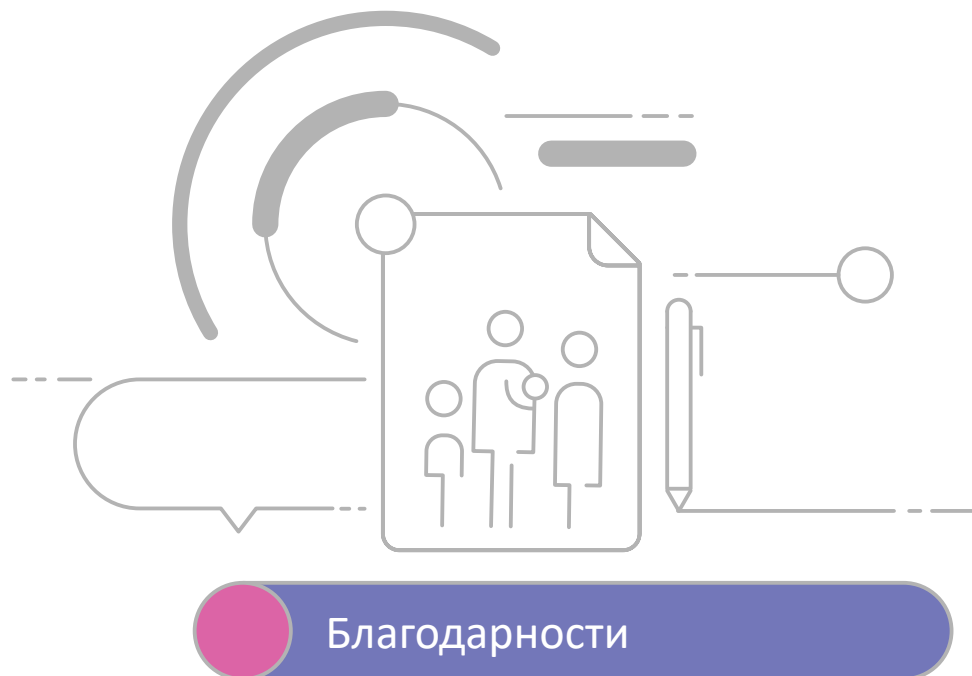
Никаква част от тази публикация не може да бъде възпроизведена или цитирана под никаква форма или по никакъв начин без позоваване на заглавието и авторите на публикацията. Всички права са запазени.

ISBN: 978-619-7700-05-3

Този доклад може да бъде свален от multikulti.bg

Авторите носят изключителната отговорност за изразените мнения. Европейската комисия, както и Министерството на вътрешните работи и администрацията на Полша не носят отговорност за начина на използване на предоставената информация.

Публикуван от:
Мулти култи колектив
info@multikulti.bg
www.multikulti.bg

Мулти култи колектив и Български съвет за бежанци и мигранти изказват благодарности на Института по публични въпроси (IPA) – координиращ партньор на проекта от Варшава, както и на Групата за миграционни политики (MPG) – координиращ изследователски партньор от Брюксел. Екипът на MPG разработи методологията на проучването, индикаторите и създаде европейския сравнителен анализ, на който стъпва настоящият доклад. Екипът изказва почитания и към всички национални експерти от останалите 13 страни на Европейския съюз за споделяния опит, част от който намира място и в настоящия доклад и предоставя нови перспектива пред България.

На национално ниво Мулти култи колектив и Български съвет за бежанци и мигранти изказват изключителни благодарности на екипа на ВКБООН България за близкото и ползотворно сътрудничество по проекта и по-специално на:

- Емилия Братанова ван Хартен
- Ива Парцалева

Екипът е признателен и на адв. Валерия Иларева, Стана Илиева и Ваня Иванова за работата им по редица индикатори.

Мулти култи колектив и Български съвет за бежанци и мигранти изразяват благодарност и към всички практики и експерти, които сътрудничиха по проекта, включително служители на държавни институции, представители на неправителствени организации и академични институции. Признателни сме на лицата, получили международна закрила, с които по време на проекта бяха проведени интервюта и фокус групи относно техния опит с интеграцията.

Резюме

Интеграцията на бежанци в България 2017: Всеобхватен мониторингов доклад е първият български мониторингов доклад по проект „Национален механизъм за оценка на интеграцията“ (NIEM). Неговата цел е да предостави задълбочени данни относно качеството на правната рамка и политиките в подкрепа на дългосрочната интеграция на лицата, получили международна закрила (ЛПМЗ), в България, както и да разгледа тяхното изпълнение и ефект за целевата група.

Изследването се провежда в сравнителен план в **15 държави от Европейския съюз (ЕС)** – България, Гърция, Испания, Италия, Латвия, Литва, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Унгария, Франция, Чехия, Швеция.

Настоящият доклад е актуален към **април 2017 г.** Където има последващи промени развития, те са отразени в текста.

Проучването по NIEM приема, че **интеграцията е ангажимент на държавата**, а НПО и фондовете на ЕС имат подкрепяща роля. Затова то оценява изцяло **дейностите, финансирани от държавния бюджет**.

Сравнението между отделните страни е в 12 направления:

- ☒ Включване на интеграцията в общите политики
- ☒ Пребиваване
- ☒ Събиране на семейство
- ☒ Достъп до гражданство
- ☒ Жилищно настаняване
- ☒ Трудова заетост
- ☒ Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- ☒ Здравеопазване
- ☒ Обществено осигуряване
- ☒ Образование

- Изучаване на езика и социална ориентация
- Изграждане на мостове

Методологията на NIEM включва качествени и количествени методи. В основата си тя се състои от комплексна система от **над 170 индикатора**, която остойностява оценката на всяка държава в 12-те направления на интеграцията на ЛПМЗ, така че да позволи обективно измерване, сравнение, проследяване на прогреса и др.

Методологията на доклада въвежда допълнителна призма, през която разглежда интеграцията – **три отделни стъпки**, които се фокусират съответно върху:

1. Създаване на правната рамка;
2. Изграждане на рамката на политиките;
3. Изпълнение и сътрудничество.

Това разграничение дава допълнителни възможности за анализ на въпроса дали дадени закони или политики освен че съществуват, са създадени така, че да позволяват ефективно прилагане и съответно дали водят до конкретни позитивни резултати за крайните бенефициенти и обществото като цяло.

Точкуването по различните индикатори и направления става на базата на стандартизиран въпросник и оценяване чрез точкова система. Този подход позволява **максимална обективност** и сравнение между страните, основано на конкретно измерими данни и факти. Максималният брой точки е 100. За да бъдат оценени тези точки, са определени 4 широки гами в скала, която оценява наличието или липсата на правна рамка, политики или практика – напълно липсваща (под 25 точки), частично подкрепяща (под 50 точки), умерено подкрепяща (под 75 точки) и силно подкрепяща (до 100 точки).

Основни резултати от изследването:

- Качеството на интеграционните политики силно варира в страните, участници в изследването – **въпреки международните и европейските стандарти**. Разглеждайки периода, непосредствено след т.нар. Европейска бежанска криза от 2015 г., изследването установява, че страните не предоставят равни условия за интеграция на търсещите и получилите закрила лица на територията на ЕС. Това е предпоставка интеграцията на лицата в някои страни да е по-успешна от тази в други и съответно прави едни държави по-предпочитани за живот. Някои от разглежданите държави страдат от почти пълна липса на интеграционни политики, докато други отчитат доста добре развити системи.
- Всички страни могат да се подобрят, дори тези, които отчитат **сравнително висока оценка**. Въпреки че някои страни показват значително по-добри резултати от други, при всички съществува достатъчно място за подобрене. Резултатите на повечето държави

в различните направления се движат около средните граници и могат да бъдат определени като частично или умерено подкрепящи. Неблагоприятните резултати са широко разпространени и оттук може да се заключи, че всички оценени държави следва значително да укрепят своите правни рамки, политики и изпълнение/сътрудничество.

- **Няма съществени разлики между различните категории страни на дестинация. По-скоро съществуват различни вариации между страните в тези групи.** В изследването са включени страни с различен миграционен опит и история, но проучването не показва значителни разлики между страните с дълга и кратка история на приемане на бежанци или корелации между региона на страните и тяхната позиция по отношение на скорошните миграционни вълни. По-скоро съществуват различни вариации между типовете страни на дестинация, които са резултат не толкова от профила на страната, географското ѝ местоположение или броя лица, търсещи и получили закрила, колкото от националните политики.
- **Подкрепа за езиково обучение и социална ориентация не се предоставят повсеместно.** Въпреки че овладяването на местния език и социалната ориентация са от първостепенно значение за успешната интеграция на ЛПМЗ, NIEM наблюдава доста съществени разлики в правната рамка, политиките и изпълнението между различните страни. В едва половината от оценените държави курсовете са безплатни без допълнителни задължения. В останалите обаче курсовете са задължителни и/или не са безплатни и/или са свързани с правото за получаване на помощи. В някои страни като България, Гърция и Унгария курсове, финансирани от държавата, липсват.
- **Държавите показват по-добри резултати в създаването на правна рамка, отколкото в предприемането на стъпки за разработване и прилагане на политики и изпълнението им.** Изследваните страни предоставят предимно благоприятни условия по отношение на достъпа до права, често обуславяни от европейското право, което да задължени да прилагат. Индикаторите, оценяващи политиките и тяхното изпълнение са значително по-неблагоприятни. Тези доказателства сочат, че в много страни преобладава пасивно отношение към интеграцията на бежанците, където политиките следват тясно тълкуване на принципа за равно третиране и не отчитат специфичните нужди и уязвимости на ЛПМЗ.
- **Административните бариери са широко разпространени и държавите пропускат възможности за улесняване на интеграцията, които в повечето случаи са лесни за коригиране.** Специални индикатори оценяват наличието на административни бариери, като искане на трудни за получаване документи, закъснения и периоди на изчакване, както и дискреционни решения. В повечето оценени страни се отчитат редица такива бариери, които сравнително лесно биха могли да се променят в полза на по-ефективен достъп до интеграция.
- **Сътрудничеството с гражданското общество и местните власти често е пропусна възможност.** В повечето оценени страни сътрудничеството

с НПО и местните власти е слабо развито въпреки че би донесло много ползи на ЛПМЗ. В 6 направления специални индикатори оценяват дали централните правителства активно подкрепят заинтересованите страни и им предоставят средства, така че да могат по-ефективно да подпомагат ЛПМЗ. Що се отнася до подкрепата на местно и регионално ниво, образованието и социалната сигурност представляват измеренията, в които правителствата оказват най-голяма подкрепа, като 6 държави са идентифицирани като предоставящи средства. Що се отнася до НПО, които получават активна подкрепа от централното правителство за помощта, която предоставят на ЛПМЗ, общата картина е малко по-ярка. Ако такива изобщо се предоставят, често средствата, насочени към НПО, нямат стабилна дългосрочна рамка.

 Представянето на страните е в най-добрия случай посредствено и най-често слабо, когато става въпрос за насърчаване на участието на ЛПМЗ, включването на приемащото общество в процеса на интеграция и признаването на двупосочния характер на интеграцията. Оценяваните държави като цяло не успяват да изградят мостове, които биха помогнали за обединяването на ЛПМЗ и приемащото общество. Едва 6 от 14-те изследвани държави са имали публично финансирани кампании, насочени към повишаване на чувствителността на обществеността относно ситуацията и нуждите на бежанците. Във всички оценени държави насърчаването и подкрепата за доброволчески инициативи, допълващи публичните политики, почти липсва от страна на централните правителства. От оценките, дадени в индикаторите NIEM в 15 държави, които са доста представителни за целия ЕС, може да се заключи, че насърчаването на участието и взаимното приспособяване с приемащото общество е най-слабата част от политиките за интеграция на бежанците в Европа.

 България е една от страните, които предоставят най-малко подкрепа за интеграцията на ЛПМЗ. Оценените индикатори в България разкриват, че страната предлага една от най-неблагоприятната обща среда за интеграция на бежанци. Най-добре развита е правната рамка, което е резултат на задължението да се прилага европейското право. Значително по-слабо развити са политиките и прилагането им, като в редица случаи държавата отчита нула точки.

Проект Национален механизъм за оценка на интеграцията (NIEM) се изпълнява от Мулти култи колектив и Български съвет за бежанци и мигранти в партньорство с ВКБООН и се съфинансира от Европейския съюз по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“.

Съдържание

Използвани съкращения	10
1. Въведение и основни резултати	11
1.1. Въведение	11
1.2. Методология	13
1.3. Териториален обхват	15
1.4. Основни резултати за 2017 г.	16
2. Резултати по направленията за интеграция на NIEM в България за 2017 г.	19
2.1. Включване на интеграцията в общите политики	19
2.2. Пребиваване	21
2.3. Събиране на семейство	24
2.4. Гражданство	28
2.5. Жилищно настаняване	30
2.6. Трудова заетост	33
2.7. Професионално обучение и образование с насоченост към заетост	36
2.8. Здравеопазване	39
2.9. Обществено осигуряване	42
2.10. Образование	45
2.11. Изучаване на езика и социална ориентация	48
2.12. Изграждане на мостове	51
Справочна литература	53
Приложение 1: Индикатори NIEM	54

Използвани съкращения

БТ Бюро по труда

ВКБООН Върховен комисариат на ООН за бежанците

ДАБ Държавна агенция за бежанците

ЕС Европейски съюз

ЗЧРБ Закон за чужденците в Република България

ЗУБ Закон за убежището и бежанците

ЛПМЗ лице, получило международна закрила

МОН Министерство на образованието и науката

НЗОК Национална здравноосигурителна каса

1. Въведение и основни резултати

1.1. Въведение

Интеграцията на бежанци в България 2017: Всеобхватен мониторингов доклад е първият български мониторингов доклад по проект „Национален механизъм за оценка на интеграцията“ (NIEM). Неговата цел е да предостави задълбочени данни относно качеството на правната рамка и политиките в подкрепа на дългосрочната интеграция на лицата, получили международна закрила (ЛПМЗ), в България, както и да разгледа тяхното изпълнение и ефект за целевата група. Изследването цели да предизвика обществен диалог, основан на знанието, да включи всички относими заинтересовани страни и да послужи за подобряването на интеграцията на бежанците.

Изследването се провежда в сравнителен план в **15 държави от Европейския съюз (ЕС)** – България, Гърция, Испания, Италия, Латвия, Литва, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словения, Унгария, Франция, Чехия, Швеция. Използвайки същата методология, проектът предвижда да публикува три всеобхватни доклада – настоящият базов се отнася към 2017 г., а освен него предстоят и още две издания, които да оценяват прогреса на България и останалите страни, които ще се отнасят към 2019 и 2021 г.

Проучването по NIEM приема, че **интеграцията е ангажимент на държавата**, а НПО и фондовете на Европейския съюз (ЕС) имат подкрепяща роля. Затова то оценява изцяло **дейностите, финансирани от държавния бюджет**.

Сравнението между отделните страни е в 12 направления:

- Включване на интеграцията в общите политики
- Пребиваване
- Събиране на семейство
- Достъп до гражданство
- Жилищно настаняване

- Трудова заетост
- Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Здравеопазване
- Обществено осигуряване
- Образование
- Изучаване на езика и социална ориентация
- Изграждане на мостове

Докладът има две основни част – първата част обхваща методологията, териториалния обхват на проекта, както и основните заключения. Втората част се фокусира върху България и разглежда поотделно всички 12 направления. Всяка глава във втората част:

- Информира какво изискват правото на ЕС и международното право по отношение на интеграцията на ЛПМЗ
- Показва оценените индикатори
- Показва индикаторите с пропуски в данните, които не позволяват сравнителна оценка
- Разглежда резултатите за България през 2017 г., като посочва отделни акценти

Настоящият доклад е актуален към **април 2017 г.** Където има последващи промени и развития, те са отразени в текста.

1.2. Методология

Методологията на доклада е изготвена от Групата за миграционни политики (MPG) в Брюксел, стъпвайки на новаторския труд на експертите от България, Полша, Румъния, Словакия по проекта на ВКБООН „Интеграцията на бежанците. Капацитет и оценка“ (Бюркин и др., 2013). На базата на този проект се ражда и NIEM, който от 2016 г. досега публикува един европейски сравнителен доклад – Базов през 2017 г. (Улфхард и др., 2019), както и планира да направи 2 оценки, използвайки същата методология, през 2019 и 2021 г.

Методологията на NIEM включва качествени и количествени методи. Те включват кабинетно проучване на статистически данни, документи, изследвания, анализи и др., полу-структурирани интервюта с експерти и практики (вкл. учители, адвокати, социални работници), експертни фокус групи, интервюта и фокус групи с лица, търсещи и получили международна закрила, и др.

Основата на изследването е комплексна система от **173 индикатора**, която остойносттава оценката в 12 направления на интеграцията. Този метод позволява максимална обективност при оценката и последващ анализ и сравнение между държавите.

За да даде максимална всеобхватност, методологията се спра върху **12 направления** на интеграцията на ЛПМЗ:

- Включване на интеграцията в общите политики
- Пребиваване
- Събиране на семейство
- Достъп до гражданство
- Жилищно настаняване
- Трудова заетост
- Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Здравеопазване
- Обществено осигуряване
- Образование
- Изучаване на езика и социална ориентация
- Изграждане на мостове

Методологията включва в себе си и **3 стъпки**, които дават възможност за по-задълбочен поглед върху всяко едно направление:

- Създаване на правната рамка
- Изграждане на рамката на политиките
- Изпълнение и сътрудничество

Точкуването по различните индикатори и направления става на базата на стандартизиран въпросник и оценяване чрез точкова система. Този подход позволява максимална обективност и сравнение между страните, основано на конкретно измерими данни и факти. Повечето индикатори имат няколко алтернативни отговора, които носят съответен брой точки – от 0 до 100 в зависимост от това колко благоприятни са. Максималният брой точки е 100. За да се присъдят точки (за даден индикатор) и впоследствие да се обобщят (за дадено направление), се използват обикновени средни стойности. За останалите анализирани индикатори (при които най-често се изискват абсолютни цифри или проценти) са разработени допълнителни правила за точкуване. На официалния сайт на проект NIEM са представени конкретни правила за точкуването по всеки индикатор, заедно с пълния въпросник¹.

За да бъдат оценени тези точки, са определени 4 широки гами в скала, която оценява наличието или липсата на правна рамка, политики или практика:

- Напълно липсваща (под 25 точки)
- Частично подкрепяща (под 50 точки)
- Умерено подкрепяща (под 75 точки)
- Силно подкрепяща (до 100 точки)

Методологията разглежда няколко групи лица:

- Лица със статут на бежанец
- Лица със субсидиарна закрила (хуманитарен статут в България²)
- Лица, търсещи закрила
- Презаселени бежанци
- Лица с предоставена временна закрила

---

¹ Вж. официалния сайт на проект NIEM – <http://www.forintegration.eu/>

² Чл. 9, Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

1.3. Териториален обхват

Проучването включва 15 държави на ЕС – България, Гърция, Испания, Италия, Латвия, Литва, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словения, Унгария, Франция, Чехия, Швеция. Въпреки, че не покриват цяла Европа, тяхната селекция дава един добър поглед към многообразието на Европа – както към „новите“, така и към „старите“ страни-членки; както и към „транзитните страни“, така и към „страните на дестинация“, що се отнася до миграционните потоци; както към „отворените“ към миграцията, така и към „консервативните“ и др.

Всички те са задължени да прилагат правото на ЕС в областта на миграцията и закрилата, но в същото време в техните национални компетенции и да решат интеграцията на ЛПМЗ.

Участващите държави могат да бъдат категоризирани в 4 основни типа:

- **Нидерландия, Франция, Швеция** – страни в Северна и Западна Европа, в които има дългогодишна традиция за прием на бежанци. Като цяло политиките за закрила и рамките за интеграция са добре установени, като се основават на виждането за дългосрочна интеграция и са вкоренени в традициите на вътрешните политики в сферата на миграцията. По отношение на бежанските потоци в разглеждания период тези държави членки се характеризират предимно като крайна дестинация.
- **Гърция, Италия, Испания** – страни в Южна Европа, които са по-нови като дестинация за лица, търсещи международна закрила, но които запазват и характера си на транзитни страни. Рамките на политиките за убежище и интеграция отбелязват по-всеобхватно развитие през последните десетилетия. През разглеждания период тези страни се озовават най-вече на първа линия по отношение на лицата, пристигащи на територията на ЕС.
- **Латвия, Литва, Полша, Чехия** – страни в Централна и Източна Европа с доста нови системи за закрила, приети във връзка с присъединяването им към ЕС, и с по-слаби традиции по отношение на дългосрочната интеграция. За развитието на политиките често са ползвани разпоредбите от правото на ЕС, както и подкрепата от ЕС. В тези страни, които често нито са страни на крайна дестинация, нито са транзитни, бройките на търсещите закрила и ЛПМЗ през разглеждания период са малки.
- **България, Словения, Унгария, Чехия** – страни в Централна и Източна Европа, които споделят повечето характеристики с другите оценявани страни от региона. Някои от тях се различават по това, че през последните години са изложени на съществени движения на лица, търсещи закрила в ЕС, което води до затруднения за системите им за прием. Въпреки това в тези страни бройките на лицата, получили международна закрила, са се запазили сравнително малки през разглеждания период.

1.4. Основни резултати за 2017 г.

- **Качеството на интеграционните политики силно варира в страните, участнички в изследването – въпреки международните и европейските стандарти.** Разглеждайки периода, непосредствено след т.нар. Европейска бежанска криза от 2015 г., изследването установява, че страните не предоставят равни условия за интеграция на търсещите и получилите закрила лица на територията на ЕС. Това е предпоставка интеграцията на лицата в някои страни да е по-успешна от тази в други и съответно прави едни държави по-предпочитани за живот. Някои от разглежданите държави страдат от почти пълна липса на интеграционни политики, докато други отчитат доста добре развити системи.
- **Всички страни могат да се подобрят, дори тези, които отчитат сравнително висока оценка.** Въпреки че някои страни показват значително по-добри резултати от други, при всички съществува достатъчно място за подобрене. Резултатите на повечето държави в различните направления се движат около средните граници и могат да бъдат определени като частично или умерено подкрепящи. Неблагоприятните резултати са широко разпространени и оттук може да се заключи, че всички оценени държави следва значително да укрепят своите правни рамки, политики и изпълнение/сътрудничество.
- **Няма съществени разлики между различните категории страни на дестинация.** По-скоро съществуват различни вариации между страните в тези групи. В изследването са включени страни с различен миграционен опит и история, но проучването не показва значителни разлики между страните с дълга и кратка история на приемане на бежанци или корелации между региона на страните и тяхната позиция по отношение на скорошните миграционни вълни. По-скоро съществуват различни вариации между типовете страни на дестинация, които са резултат не толкова от профила на страната, географското ѝ местоположение или броя лица, търсещи и получили закрила, колкото от националните политики.
- **Подкрепа за езиково обучение и социална ориентация не се предоставят повсеместно.** Въпреки че овладяването на местния език и социалната ориентация са от първостепенно значение за успешната интеграция на ЛПМЗ, NIEМ наблюдава доста съществени разлики в правната рамка, политиките и изпълнението между различните страни. В едва половината от оценените държави курсовете са безплатни без допълнителни задължения. В останалите обаче курсовете са задължителни и/или не са безплатни и/или са свързани с правото за получаване на помощи. В някои страни като България, Гърция и Унгария курсове, финансирани от държавата, липсват.
- **Държавите показват по-добри резултати в създаването на правна рамка, отколкото в предприемането на стъпки за разработване и прилагане на политики и изпълнението им.** Изследваните страни предоставят

предимно благоприятни условия по отношение на достъпа до права, често обуславяни от европейското право, което да задължени да прилагат. Индикаторите, оценяващи политиките и тяхното изпълнение са значително по-неблагоприятни. Тези доказателства сочат, че в много страни преобладава пасивно отношение към интеграцията на бежанците, където политиките следват тясно тълкуване на принципа за равно третиране и не отчитат специфичните нужди и уязвимости на ЛПМЗ.

● **Административните бариери са широко разпространени и държавите пропускат възможности за улесняване на интеграцията, които в повечето случаи са лесни за коригиране.** Специални индикатори оценяват наличието на административни бариери, като искане на трудни за получаване документи, закъснения и периоди на изчакване, както и дискреционни решения. В повечето оценени страни се отчитат редица такива бариери, които сравнително лесно биха могли да се променят в полза на по-ефективен достъп до интеграция.

● **Сътрудничеството с гражданското общество и местните власти често е пропусна възможност.** В повечето оценени страни сътрудничеството с НПО и местните власти е слабо развито въпреки че би донесло много ползи на ЛПМЗ. В 6 направления специални индикатори оценяват дали централните правителства активно подкрепят заинтересованите страни и им предоставят средства, така че да могат по-ефективно да подпомагат ЛПМЗ. Що се отнася до подкрепата на местно и регионално ниво, образованието и социалната сигурност представляват измеренията, в които правителствата оказват най-голяма подкрепа, като 6 държави са идентифицирани като предоставящи средства. Що се отнася до НПО, които получават активна подкрепа от централното правителство за помощта, която предоставят на ЛПМЗ, общата картина е малко по-ярка. Ако такива изобщо се предоставят, често средствата, насочени към НПО, нямат стабилна дългосрочна рамка.

● **Представянето на страните е в най-добрия случай посредствено и най-често слабо, когато става въпрос за насърчаване на участието на ЛПМЗ, включването на приемащото общество в процеса на интеграция и признаването на двупосочния характер на интеграцията.** Оценяваните държави като цяло не успяват да изградят мостове, които биха помогнали за обединяването на ЛПМЗ и приемащото общество. Едва 6 от 14-те изследвани държави са имали публично финансирани кампании, насочени към повишаване на чувствителността на обществеността относно ситуацията и нуждите на бежанците. Във всички оценени държави насърчаването и подкрепата за доброволчески инициативи, допълващи публичните политики, почти липсва от страна на централните правителства. От оценките, дадени в индикаторите NIEM в 15 държави, които са доста представителни за целия ЕС, може да се заключи, че насърчаването на участието и взаимното приспособяване с приемащото общество е най-слабата част от политиките за интеграция на бежанците в Европа.

- **България е една от страните, които предоставят най-малко подкрепа за интеграцията на ЛПМЗ.** Оценените индикатори в България разкриват, че страната предлага една от най-неблагоприятната обща среда за интеграция на бежанци. Най-добре развита е правната рамка, което е резултат на задължението да се прилага европейското право. Значително по-слабо развити са политиките и прилагането им, като в редица случаи държавата отчита нула точки.

2.

Резултати по направленията за интеграция на NIEM в България за 2017 г.

2.1. Включване на интеграцията в общите политики

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Съгласно шестия общ основен принцип на политиката за интеграция на имигрантите в ЕС достъпът до институции, както и до публични и частни стоки и услуги, без дискриминация и на равни начала с гражданите на приемащата страна е решаваща предпоставка за по-добра интеграция. Освен това десетият общ основен принцип посочва, че включването на политиките и мерките за интеграция във всички относими общи политики и нива на управление и публични услуги е важно съображение при разработването на публичните политики в различни сфери, свързани с интеграцията.

Оценени индикатори

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Ангажимент в националната стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Мониторинг и преглед на политиките за интеграция на ЛПМЗ

Резултати за България през 2017 г.

Национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ

Интеграцията е сложен процес, който изисква ангажиране на различни заинтересовани страни, вкл. приемащото общество. През 2017 г. в България

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs. Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

действа Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015–2020 г.³, която поставя стратегическата рамка на интеграцията на граждани на трети страни (ГТС) като цяло, вкл. ЛПМЗ. Според нея в страната няма определено министерство или друг орган, отговорен за цялостната интеграция на ЛПМЗ. Различни министерства и други заинтересовани страни са посочени със своите частични секторни компетенции в областта на миграцията, убежището и интеграцията – Министерството на икономиката, Министерството на туризма, Министерството на образованието и науката, Министерството на здравеопазването, Министерството на културата, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на младежта и спорта, Държавната агенция за закрила на детето, социалните партньори, местната власт, Българска народна банка.

Ангажменти в националната стратегия за интеграция на ЛПМЗ

За качеството на Стратегията може да се съди по включването на всички заинтересовани страни, предвидените им ангажменти и обезпечаване на техните дейности. Стратегията предвижда Министерски съвет за приема годишен план за изпълнение по предложение на Националния съвет по миграция и интеграция. За 2017 г. такъв приет план няма. Стратегията посочва, че дейностите се „финансират от държавния бюджет, чрез бюджетите на съответните институции, както и от финансовите инструменти на ЕС и други международни донорски програми“⁴.

Мониторинг и преглед на политиките за интеграция на ЛПМЗ

За да бъде ефективна и да постига устойчиви резултати, Стратегията следва да разполага с механизъм за оценка, който включва заинтересованите страни, вкл. крайните бенефициенти. Националният съвет по миграция и интеграция е органът, който контролира изпълнението на Стратегията. Няма изискване за събиране на обратна връзка и ангажмент за вземането ѝ предвид.

---

³ Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015–2020 г. –

https://www.mvr.bg/docs/librariesprovider79/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/national_strategy_migration_integration_20152020pdf.pdf?sfvrsn=e0ff3406_2

⁴ Ibid

2.2. Пребиваване

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Съгласно правото на ЕС за лицата, получили международна закрила, има дългосрочна перспектива, която е относително сигурна и бързо се подобрява във времето. Според чл. 24 от Квалификационната директива при предоставянето на статут бежанците получават разрешение за пребиваване със срок от най-малко 3 години и право на подновяване. На членовете на семейството може да се издаде разрешение с право на подновяване за по-кратък срок, а лицата с предоставена субсидиарна закрила могат да се ползват от първоначално разрешение за срок от 1 година, който след подновяване следва да се продължи до 2 години. Правото на дългосрочно пребиваване в ЕС се придобива след 5-годишно законно пребиваване, ако ЛПМЗ могат да отговорят на реалистични условия, свързани със средства за издръжка, осигуряване и евентуално интеграция съгласно Директивата за дългосрочно пребиваващи. След решението на Съда на ЕС P and S тези условия не могат да се определят като несъразмерни и не могат да представляват пречка за получаването на дългосрочно пребиваване. Изискванията трябва да насърчават интеграцията на мигрантите на практика и не могат да имат обезсърчаващи цели или последствия. При процедурата трябва да се вземат предвид техните конкретни индивидуални обстоятелства (възраст, неграмотност, образование). Например, от тях не може да се изисква да заплащат прекомерни такси, да доказват несъразмерно високи нива на езикова компетентност или знания като граждани, да се записват на задължителни и скъпоструващи курсове или да заплащат високи глоби, тъй като всички тези изисквания по-скоро ограничават, а не отварят възможности за тях да докажат желанието си да участват в новото общество. Въпреки че Женевската конвенция не споменава изрично правото на бежанците на пребиваване, договарящите държави са задължени по чл. 34 да улесняват „асимиляцията“ на бежанците, по-специално да ускорят тяхната натурализация и да намаляват разходите за нея. Следователно задължението за закрила на бежанците включва задължението за облекчаване на всички действия в процеса на интеграция и натурализация.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Вид и продължителност на разрешението за пребиваване след получаване на статута
- Подновяване на разрешението за пребиваване

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

- Изисквания за предоставяне на постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия до постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия за уязвими лица, кандидатстващи за постоянно/дългосрочно пребиваване

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Административни бариери за постоянно/дългосрочно пребиваване
- Такси за получаване на постоянно/дългосрочно пребиваване

Индикатори с пропуски в данните, които не позволяват сравнителна оценка

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Степен на предоставяне на постоянно/дългосрочно пребиваване
- Причини за отказ за постоянно/дългосрочно пребиваване

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Правна помощ и бюджети за подпомагане

Резултати за България през 2017 г.

Вид и продължителност на разрешението за пребиваване след получаване на статут на международна закрила

След предоставяне на решението за международна закрила ЛПМЗ, съгласно Закона за убежището и бежанците (ЗУБ), са длъжни в 14-дневен срок да се явят в общината, в която ще се установят, за да се извърши вписване в регистъра на населението⁵. Експертна фокус група, организирана за целите на настоящето проучване, подчерта, че на практика този срок е твърде кратък. В този срок ЛПМЗ рядко успяват да намерят жилище – най-често това е жилище под наем. Допълнително затруднение създава и нагласата на наемодателите, които често не разрешават на лицата да се регистрират на адреса като постоянен адрес. Причините за това са свързани най-вече с неефективната правна рамка (липса на процедура за де-регистрация от даден адрес), както и страхове и предразсъдъци спрямо бежанците. Поради тази причина експертната фокус група подчерта незаконосъобразната практика, към която повечето ЛПМЗ са принудени да прибегнат – закупуване на фиктивни адреси на „черния пазар“ за целите на регистрацията в регистъра на населението. Тази регистрация по-късно е нужна за издаване на лични документи за самоличност. От своя страна, те пък са необходимо условие за достъп до всички други права.

⁵ Чл. 35, Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

Според Закона за българските лични документи за самоличност на лице със статут на бежанец се издава карта на бежанец със срок на валидност от 3 до 5 г.⁶ На лицата с предоставен хуманитарен статут се издава карта на чужденец с хуманитарен статут със срок на валидност до 3 г.⁷ Този срок важи за срока на издаване на личните документи, а не за срока на закрилата или разрешението за пребиваване.

Изисквания за пребиваване за предоставяне на постоянно/дългосрочно пребиваване

Съгласно Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ) статут на дългосрочно пребиваване се предоставя на чужденец, който е пребивавал законно и без прекъсване на територията на България в рамките на 5 г. преди подаване на заявлението за разрешаване на дългосрочно пребиваване.⁸ Статут на дългосрочно пребиваване може да се предостави и на чужденец, който се ползва от международна закрила⁹. По отношение на ЛПМЗ при изчисляване на периода на пребиваване се включва и половината от срока на пребиваване, считано от датата на подаване на заявление за предоставяне на международна закрила до датата на издаване на български документ за самоличност съгласно Закона за българските лични документи или целият срок на пребиваване между посочените дати, ако той е повече от 18 месеца¹⁰.

Облекчени условия за постоянно/дългосрочно пребиваване

За предоставяне на статут на дългосрочно пребиваване ЛПМЗ трябва да отговарят на същите условия като другите ГТС – те трябва да представят доказателства, че разполагат за себе си и за членовете на своето семейство с достатъчни финансови средства за издръжка, без да прибегват до системата за социално подпомагане, в размер не по-малък от минималната работна заплата и минималната пенсия, както и че притежават задължителна здравна осигуровка или застраховка за срока на пребиваване съгласно националното законодателство¹¹.

---

⁶ Чл. 59(1), т.1, Закон за българските лични документи – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134424576>

⁷ Чл. 59(1), т.2, Закон за българските лични документи – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134424576>

⁸ Чл. 24г(1), Закон за чужденците в Република България – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134455296>

⁹ Чл. 24г(4), Закон за чужденците в Република България – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134455296>

¹⁰ Чл. 24г(5), Закон за чужденците в Република България – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134455296>

¹¹ Чл. 24г(9), Закон за чужденците в Република България – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134455296>

2.3. Събиране на семейство

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

В правото на ЕС – Директивата за събиране на семейство – са определени общи правила за упражняване на правото на събиране на семейство в 25 държави членки (с изключение на Обединеното кралство, Ирландия и Дания) и се признава ключовата роля на целостта на семейство при интеграцията на уязвими мигранти. След приемането на тази директива сега събирането на семейство е право на всички граждани на трети страни, които отговарят на условията за това, и е много по-лесно за бежанците. В Директивата е предвидено общо изключение от изискванията за жилищно настаняване, здравно осигуряване и средства за издръжка, ако молбата е подадена в определен срок от получаването на статут. Този конкретен срок не може да е по-малък от 3 месеца (чл. 12). В Насоките на Европейската комисия за прилагането на Директивата за събиране на семейство се отчита, че този срок може на практика да бъде пречка за събирането на семейство, поради което предлага да отпадне ограничението във времето. Държавите членки следва незабавно да предоставят на бежанците ясна информация относно процедурата за събиране на семейство. Когато се прилага ограничение във времето, неговата продължителност трябва да е съобразена със затрудненията, които може да имат бежанците при подаването на молбата за събиране на семейство. Тъй като е възможно бежанците често да не разполагат с необходимите документи за доказване на семейни връзки, към молбата може да се приложат алтернативни документни доказателства и тя не може да бъде отхвърлена единствено на основание липса на документи (чл. 11).

Едно от изискванията е, че мерките за интеграция могат да се прилагат за бежанците и членовете на семействата им, след като е разрешено събирането на семейство, което означава, например, че от членовете на семейство не може да се изисква да преминат през езикови курсове или езикови тестове преди пристигането им. Следва да се обърне специално внимание на индивидуалните обстоятелства на бежанците, за да се прецени дали могат да бъдат освободени от езиков тест или тест за социална интеграция. При тази оценка следва да се отчитат тяхната възраст, образование, икономическо положение и здравен статус. В насоките на Европейската комисия за прилагането на Директивата за събиране на семейство се посочва, че целта на тези мерки е да се провери желанието за интеграция на членовете на семейство. За тази цел несъразмерната степен на интеграционните мерки се счита за препятствие. Курсовете за усвояване на езика и интеграция следва да се предлагат по достъпен начин, на няколко места, ако не безплатно, то срещу приемлива такса, както и да бъдат съобразени с индивидуалните потребности, като, например, отчитат уязвимостта на бежанците.

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

В международните правни актове правото на семеен живот е уредено във Всеобщата декларация за правата на човека (чл. 16) и Европейската конвенция за правата на човека (чл. 8), които предвиждат положителното задължение за държавите да осигурят ефективното прилагане на това право. Конвенцията за правата на детето на ООН защитава правото на единство на семейство и предвижда детето да не се отделя от родителите му против неговата воля (чл. 9). Конвенцията изисква държавите да уреждат събирането на семейство по положителен, хуманен и бърз начин (чл. 10). В Женевската конвенция се подчертава, че единството на семейство е основно право на бежанците и се отправят препоръки за зачитане на принципа за единството на семейство (Финален акт на Конференцията на пълномощниците на ООН по статут на бежанците и лицата без гражданство).

ОЦЕНЕНИ ИНДИКАТОРИ

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Дефиниция на семейство за целите на процедурата за събиране на семейство
- Единство на семейството и правен статут на членовете на семейство
- Изискване за пребиваване за събиране на семейство
- Изискване за икономически ресурси за събиране на семейство
- Изискване за жилище за събиране на семейство
- Изискване за здравна застраховка за събиране на семейство
- Изискване за владееене на език за събиране на семейство
- Изискване за участие в интеграционни мерки за събиране на семейство
- Срок за улеснени изисквания за събиране на семейство
- Документи от страната на произход, които да докажат семейни връзки
- ДНК тест/тест за възраст, които да докажат семейни връзки
- Улеснен достъп до уязвими лица при кандидатстване за събиране на семейство
- Ускорено производство за събиране на семейство
- Статут на членовете на семейството
- Автономно разрешение за пребиваване за членовете на семейството
- Достъп до услуги за членове на семейството

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Услуги за намиране на член на семейство (family tracing)
- Такси за събиране на семейство

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Степен на приемане за събиране на семейство
- Средна продължителност на процедурите за събиране на семейство
- Използване на семейно проследяване
- Причини за отказ за събиране на семейство

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджети за пътни/семеини помощи за събиране на семейство

Резултати за България през 2017 г.

Дефиниция на семейна единица за целите на събиране на семейство

ЗУБ дефинира „членове на семейството“ като „а) съпругът, съпругата или лицето, с което се намира в доказано стабилна и дълготрайна връзка и техните ненавършили пълнолетие, невстъпили в брак деца; б) навършилите пълнолетие, невстъпили в брак деца, които не са в състояние да осигурят сами издръжката си поради сериозни здравословни причини; в) родителите на всеки от съпрузите, които не са в състояние сами да се грижат за себе си поради напреднала възраст или тежко заболяване и се налага да живеят в едно домакинство със своите деца; г) родителите или друг пълнолетен член на семейството, който носи отговорност по силата на закон или обичай за непълнолетното, невстъпило в брак лице, на което е предоставена международна закрила“¹².

Изисквания за пребиваване, икономически, жилищни, здравни, езикови и интеграционни изисквания за събиране на семейството

ЛПМЗ имат право да поискат събиране на семейство на територията на България по силата на ЗУБ¹³. Председателят на ДАБ дава разрешение за събиране на семейството¹⁴. ЗУБ не определя минимален или максимален срок, в който лицето, което желае да започне процедура за събиране на семейство, да е пребивавало в България. Не съществуват и други изисквания – напр. изискване лицето да докаже, че разполага с финансови средства, жилище,

¹² Чл. Параграф 1, т.3, Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

¹³ Чл. 34(1), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

¹⁴ Чл. 34(2), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

здравно осигуряване, владееене на местния език, участие в интеграционни мерки, постигнато ниво на интеграция и др.

Документи от страната на произход и тест за ДНК/възраст за потвърждаване на семейни връзки

Когато документи за доказване на семейната връзка липсват, не се изисква ДНК тест – в този случай лицето подписва декларация или използва друг начин¹⁵.

Облекчени условия за уязвими лица, кандидатстващи за събиране на семейство

Нито ЗУБ, нито ЗЧРБ предоставят улеснена процедура за уязвими групи лица.

Услуги за издирване на семейството

Съгласно ЗУБ, когато местонахождението на членовете на семейството е неизвестно, ДАБ в сътрудничество с Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН), Българския червен кръст и други организации предприема действия за издирването им¹⁶. Издирването се извършва при условията на поверителност, когато това се налага от обстоятелствата¹⁷.

---

¹⁵ Чл. 34(5), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

¹⁶ Чл. 34(9), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

¹⁷ Ibid.

2.4. Гражданство

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Конвенцията на ООН за статута на бежанците от 1951 г. (чл. 34) и Европейската конвенция за гражданството (чл. 6.4 във връзка с чл. 16) изисква държавите да уредят специални процедури за получаване на гражданство или облекчена натурализация за лица със статут на бежанец. В ЕС всяка страна има окончателната компетентност да определи условията за получаване и загуба на гражданство. Това означава, че държавите членки имат пълен контрол върху това кой може да бъде признат като техен гражданин. Всяко едно лице обаче, което е гражданин на дадена държава членка, автоматично е гражданин и на ЕС; по силата на Договора за функционирането на Европейския съюз гражданството на ЕС се предоставя автоматично на всеки гражданин на държава членка на ЕС. Гражданството на ЕС е в допълнение към националното гражданство и не го замества. То предоставя и някои допълнителни права и привилегии. Например, гражданството на Съюза дава на всеки гражданин основно и индивидуално право да се движи и пребивава свободно на територията на държавите членки при съблюдаване на постановените в Договора ограничения и условия и на мерките, взети за прилагането му.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Улеснено изискване за пребиваване за натурализация
- Изискване за период на пребиваване за натурализация
- Изискване за икономически ресурси за натурализация
- Езикова оценка за натурализация
- Изискване за оценка на интеграция/гражданство за натурализация
- Изискване за съдимост за натурализация
- Документи от страната на произход за натурализация
- Облекчени условия за уязвими лица, кандидатстващи за натурализация
- Натурализация по право за второто поколение
- Ускорена продължителност на процедурата

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Такси за натурализация

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Степен на приемане за натурализация и достъп до гражданство
- Причини за отказ за достъп до гражданство
- Средна продължителност на процедурите по натурализация

Резултати за България през 2017 г.

Улеснено изискване за пребиваване за натурализация

Лицата, които не са български граждани, имат право да придобият гражданство, ако към датата на подаване на молбата: 1) са пълнолетни, 2) не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер от български съд и срещу тях няма образувано наказателно производство за такова престъпление, освен ако лицата не са реабилитирани, 3) имат доход или занятие, което им дава възможност да се издържат сами, 4) владеят български език на необходимото ниво¹⁸. Съгласно Закона за българско гражданство лицата със статут на бежанец имат право да кандидатстват за гражданство 3 г. след получаване на статут¹⁹, а лицата с хуманитарен – след 5 г.¹⁸ Лицата със статут на бежанец имат по-благоприятни възможности от лицата с хуманитарен статут и от останалите ГТС.

Улеснена процедурата за уязвими групи

Уязвимите групи – напр. непълнолетни непридружени лица, възрастни хора, жертви на изтезания, изнасилвания и други форми на травма, лицата с увреждания и др., нямат право на улеснена процедура за натурализация.

Ускорена продължителност на процедурата

Законът не дава на ЛПМЗ достъп до ускорена процедура за придобиване на гражданство.

¹⁸ Чл. 12(1), т. 1, 3, 4, 5, Закон за българското гражданство – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134446592>

¹⁹ Чл. 13а(1), Закон за българското гражданство – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134446592>

²⁰ Чл. 13а(2), Закон за българското гражданство – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134446592>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Съгласно правото на ЕС лицата, получили международна закрила, се включват в общата система на подкрепа за жилищно настаняване едва след като получат статут. Що се отнася до периода преди постановяване на решението в производството за закрила, според основното правило в Директивата за условията на прием трябва да се гарантира свобода на придвижване за лицата, търсещи закрила, въпреки че държавите членки могат да определят мястото на пребиваване на кандидата по съображения, свързани със защита на обществения интерес или обществения ред или, когато е необходимо, за нуждите на бързото обработване на молбите. Държавите членки могат също така да обвържат ползването на материалните условия на приемане с пребиваване на определено място, посочено от държавите членки (чл. 7). Лицата с предоставена международна закрила получават достъп до жилищно настаняване при условия, равностойни на условията, приложими за другите граждани на трети държави, законно пребиваващи на тяхна територия, както и правото на свободно придвижване на територията на страната (чл. 32 и 33 от Квалификационната директива). Както е потвърдено от Съда на ЕС в решението по дело *Alo & Osso*, това право може да бъде ограничено само при конкретни обстоятелства – например, като се прилагат политики за избягване на концентрация, когато ЛПМЗ имат по-големи затруднения с интеграцията в сравнение с други граждани на трети страни. Шестият общ основен принцип на политиката за интеграция на имигранти в ЕС, който призовава за недискриминационен и равен достъп до публични и частни стоки и услуги при равни условия с тези на гражданите на страната, се прилага и в областта на жилищното настаняване.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Свободно движение и избор на местоживеење в страната
- Достъп до жилищно настаняване и услуги, свързани с настаняването
- Достъп до право на собственост

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Достъп до жилищно настаняване за уязвими лица
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на жилищния пазар

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

- Целеви жилищни съвети, консултации, представителство
- Предоставяне на временно жилищно подпомагане
- Осигуряване на основна жилищна подкрепа
- Период на целева жилищна подкрепа
- Административни бариери за достъп до обществено жилище
- Оценка на качеството на жилищата

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Механизми за включване на интеграцията в общите жилищни политики
- Координация с регионални и местни власти за жилищно настаняване за ЛПМЗ
- Партньорство за жилищно настаняване с експертни неправителствени организации

Индикатори с пропуски в данните, които не позволяват сравнителна оценка

Стъпка: Изграждане на политическата рамка

- Период на целева жилищна подкрепа

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Брой ЛПМЗ, използващи целево обществено настаняване
- Продължителност на ползването на целевото обществено настаняване
- Целеви парични помощи за жилище след признаване на статута
- Жилищна сигурност на ЛПМЗ

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджет за интегриране на ГИП в жилищния пазар

Стъпка: Постигане на резултати от интеграцията

- Дял на ЛПМЗ, живеещи в района по техен избор
- Жилищни недостатъци

Резултати за България през 2017 г.

Свободно движение и избор на местоживеене в страната

В България ЛПМЗ имат право да се движат свободно и да избират къде да живеят след получаване на статута. Свободата на придвижване на търсещите закрила лица е ограничена в определени зони, които могат да бъдат напускани,

ако лицето трябва да се яви пред съд, пред административен орган или се нуждае от специализирана медицинска помощ²¹.

Достъп до жилище и жилищни помощи

След получаване на статут ЛПМЗ имат право да получат финансова помощ за настаняване в жилище за срок до 6 месеца от влизане в сила на решението за предоставяне на международна закрила, при условия и по ред, определени от председателя на ДАБ, съгласувано с министъра на финансите²². На практика обаче няма подобно решение от страна на председателя на ДАБ, което да е съгласувано с министъра на финансите и подобна финансова помощ не се изплаща. Вместо това, на това основание в момента съществува административна практика, според която на някои ЛПМЗ, най-вече с установена уязвимост, им се разрешава да останат в приемните центрове на ДАБ за определен (неизвестен) период до 6 месеца след получаване на статут. Практиката обаче може да се счита за произволна, тъй като не се прилага в съответствие с официално установени критерии. В голяма степен разрешението зависи и от това каква част от капацитета на центровете е запълнен, което допълнително затруднява предвидимостта и сигурността на тази възможност.

Освен посочената по-горе практика, в България няма друга финансова или нефинансова помощ за жилищно настаняване, осигурена от държавата. На национално ниво няма отговорен орган, който да отговаря за жилищното настаняване на ЛПМЗ. Общинските жилища се управляват на местно ниво по правила, определени от местния общински съвет. ЛПМЗ имат право да кандидатства за общинско жилище, но във всички общини съществуват критерии, на които те не могат да отговорят – свързани или с изискване за пребиваване на територията на общината от 5 до 10 г., или с изискване за българско гражданство.

Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила от 2016 г. предвижда мерки за осигуряване на жилищно настаняване²³. Тази наредба обаче няма отговорен орган и финансиране и на практика се изпълнява спорадично с ограничен обхват и европейско финансиране.

Достъп до права на собственост

Законът за собствеността и ползването на земеделските земи предвижда, че ГТС, вкл. ЛПМЗ, не могат да притежават земя, освен при специални условия²⁴.

²¹ Чл. 30(2) и (3), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

²² Чл. 32(3), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

²³ Чл. 8(2), т. 1, Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136897655>

²⁴ Чл. 3(4) и (8), Закон за собствеността и ползването на земеделските земи – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2132550145>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Съгласно правото на ЕС достъпът до пазара на труда остава ограничен до получаването на статут, след което по Квалификационната директива е гарантирано еднакво отнасяне към ЛПМЗ и гражданите на страната по отношение на достъпа до пазара на труда, професионалното обучение, процедурите за оценяване и признаване на чуждестранни дипломи за образование с насоченост към трудова заетост (чл. 26). Когато не са налични съответните документи, ЛПМЗ могат да се възползват от алтернативни методи за оценяване (чл. 28). В Директивата за условията на прием за лицата, търсещи международна закрила, е предвиден максимален 9-месечен срок на изчакване за получаване на достъп до пазара на труда преди получаването на статут (чл. 15). Директивата призовава държавите членки да определят условия за достъпа до пазара на труда, с които се осигурява ефективен достъп и се избягват пречки при процедурата. Директивата обаче не урежда нищо във връзка с признаването на квалификацията на лицата, търсещи международна закрила (чл. 16). Третият общ основен принцип на политиката за интеграция на имигрантите в ЕС гласи, че трудовата заетост е ключов елемент в процеса на интеграция и е от решаващо значение за участието на имигрантите и приноса им към приемащото общество, както и за видимостта на този принос.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Достъп до работа
- Достъп до самонаемане
- Право на признаване на официални степени и право на валидиране на умения
- Процедури за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.
- Подкрепа за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Достъп до работа за специални групи
- Административни пречки за достъп до работа
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на пазара на труда
- Оценка на уменията

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

- Консултиране при търсене на работа и положителни действия
- Целенасочена подкрепа за предприемачи

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Механизми за включване на интеграцията в общите трудови политики
- Координация с регионални и местни власти за заетост за ЛПМЗ
- Партньорство за заетост с експертни неправителствени организации

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Легална заетост и самостоятелна заетост на търсещи закрила и ЛПМЗ
- Образователно ниво на лицата, търсещи и получили закрила в трудоспособна възраст
- Степен на приемане за признаване на умения/квалификации

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджет за интегриране на ЛПМЗ на пазара на труда

Стъпка: Постигане на резултати от интеграцията

- Брой ЛПМЗ, свръхквалифицирани за текущата си основна работа

Резултати за България през 2017 г.

Достъп до заетост

Съгласно ЗУБ, търсещите закрила лица имат право на достъп до пазара на труда, вкл. да участват по програми и проекти, финансирани от държавния бюджет или по линия на международно или европейско финансиране, ако производството им не приключи до 3 месеца от подаването на молбата за международна закрила поради независещи от тях причини²⁵.

След като получат статут, лицата имат право на достъп до пазара на труда с изключение на това да заемат длъжности, за които със закон се изисква българско гражданство²⁶.

²⁵ Чл. 29(3), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

²⁶ 32(2)2, Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

Достъп до самостоятелна заетост

България не поставя ограничения пред ЛПМЗ, които желаят да станат самоосигуряващи се лица, вкл. в свободните професии. Въпреки това обаче доказателствата от експертна фокус група, проведена за целите на изследването, показват, че на практика съществуват редица пречки, особено при упражняване на свободни професии (адвокати, нотариуси, инженери, лекари, зъболекари и др.), тъй като лицата трябва да отговарят на същите професионални изисквания като българските граждани.

Търсене на работа и целеви програми в подкрепа на ЛПМЗ

ЛПМЗ имат право да се регистрират в Бюрото по труда (БТ), където могат да се възползват от всички мерки, насочени към българските граждани. Тези възможности са достъпни само на български език и това се явява пречка пред лицата, които все още не владеят езика на нужното ниво. Експертната фокус група сподели информация, че като цяло много малък брой ЛПМЗ се регистрират в БТ, тъй като считат неговата дейност за неефективна и предпочитат неформални канали, за да търсят заетост.

Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила от 2016 г. предвижда мерки за включване в програми и мерки за заетост и обучение и информиране за обявени свободни работни места²⁷. Тази наредба обаче няма отговорен орган и финансиране и на практика се изпълнява спорадично с ограничен обхват и европейско финансиране.

През 2016 г. България прие нова Програма за заетост и обучение на бежанци към Агенция по заетостта²⁸. Тя предвижда три типа мерки – езикови курсове, професионално обучение и субсидирана заетост за период до 1 г. за търсещи закрила с право на работа, ЛПМЗ и безработни български граждани. Към 2017 г. тя все още има изключително органичен обхват, а първите два компонента все още не са заработили.

---

²⁷ Чл. 8(2), т.6 и т.7, Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136897655>

²⁸ Агенция по заетостта, Програма за заетост и обучение на бежанци – <https://www.az.government.bg/pages/programa-za-zetost-i-obuchenie-na-bejanci/>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

В правото на ЕС за лицата, получили международна закрила, се гарантира същото отношение както за гражданите на страната и достъп до целева подкрепа за посрещане на специфичните им потребности. По отношение на достъпа до пазара на труда Женевската конвенция изисква държавите да осигурят на бежанците поне най-доброто отношение, което се предоставя на чуждестранните граждани (чл. 17). Женевската конвенция въвежда общо задължение за улесняване на интеграцията (чл. 34) и то е отразено в още по-конкретното задължение, посочено в преработения текст на Квалификационната директива. Съгласно правото на ЕС достъпът до професионално обучение остава ограничен до получаването на статут, след което се гарантира – според преработения текст на Квалификационната директива – равно отношение към ЛПМЗ и гражданите на страната по отношение на достъпа до пазара на труда, професионалното обучение, образованието с насоченост към трудова заетост, процедурите за признаване и оценяване на квалификация, придобита в друга страна (чл. 26). В случаите на липса на необходимите документи ЛПМЗ могат да се възползват от алтернативни методи за оценяване (чл. 28). За периода преди получаването на статут Директивата за условията на прием предвижда за лицата, търсещи закрила, максимален срок от 9 месеца за получаване на достъп до пазара на труда (чл. 15). Директивата призовава държавите членки да определят условия за пазара на труда, с които се осигурява ефективен достъп и се избягват процедурни пречки. Държавите членки обаче не са задължени да осигуряват възможности за професионално обучение на лицата, търсещи международна закрила, и директива не споменава нищо по въпроса за признаването на квалификациите (чл. 16).

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Достъп до основно професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Достъп до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за специални групи
- Административни бариери пред достъпа до професионално обучение

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ в сферата на професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Достъп до мерки за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Продължителност на таргетирано професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Механизми за включване на интеграцията в общите политики за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Координация с регионални и местни власти за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ

Индикатори с пропуски в данните, които не позволяват сравнителна оценка

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджети за професионално обучение на ЛПМЗ

Резултати за България през 2017 г.

Достъп до професионално обучение и образование, свързано със заетостта

Пълнолетните и малолетните търсещи и получили закрила, както и лицата с временна закрила имат право на професионално образование и професионално обучение при условията и по реда за българските граждани²⁹. Докато за лицата в задължителна училищна възраст има предвидени облекчени процедури за валидиране³⁰, то лицата над задължителната училищна възраст (16 г.) срещат редица трудности, вкл. да докажат определено ниво на образование, за да получат достъп до професионално обучение.

Целеви програми в подкрепа на ЛПМЗ

Както беше посочено по-рано, през 2016 г. България стартира национална

²⁹ Чл. 26(1), чл. 26(2), чл. 39(1), т.2., Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

³⁰ Чл. 166(6), Закон за училищното и предучилищното образование – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136641509>

Програма за заетост и обучение на бежанци. Тя включва три модула – езикови курсове, професионално обучение и субсидирана заетост за период до 1 г. за търсещи закрила с право на работа, ЛПМЗ и безработни български граждани³¹. Към 2017 г. тя все още има изключително ограничен обхват, а първите два компонента все още не са заработили.

Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила от 2016 г. предвижда възможността за включване на ЛПМЗ в мерки, свързани с професионално ориентиране и включване в обучение на възрастни, както и включване в програми и мерки за заетост и обучение³². Тези дейности се предлагат чрез териториалното подразделение на БТ в съответната община. Тази наредба обаче няма отговорен орган и финансиране и на практика се изпълнява спорадично с ограничен обхват и европейско финансиране. Курсовете за професионално обучение се провеждат на български език, което също може да е езикова пречка, предвид, че държавата не осигурява национално финансирани езикови курсове.

---

³¹ Агенция по заетостта, Програма за заетост и обучение на бежанци – <https://www.az.government.bg/pages/programa-za-zaetost-i-obuchenie-na-bejanci/>

³² Чл. 8(1), т. 5, Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136897655>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

В правото на ЕС се предвижда лицата, търсещи международна закрила, да получават необходимата и приспособена към тях медицинска помощ от момента на пристигането им, въпреки че ще могат да ползват без ограничения системата на здравеопазване едва след като получат статут. Съгласно Директивата за условията на прием (чл. 19) на етапа на приемане лицата, търсещи закрила, получават необходимите медицински грижи, което включва най-малко спешни грижи и основно лечение на болестите и тежките психични разстройства. На кандидатите със специални потребности като непълнолетни, хора с увреждания, възрастни, бременни жени, жертви на трафик на хора, лица с тежки заболявания, лица с психични увреждания и лица, преживели изтезания, изнасилване или другите тежки форми на насилие, се осигуряват подходящи медицински грижи. Съгласно Квалификационната директива (чл. 30.1) лицата, получили международна закрила, имат същия достъп до здравни услуги като гражданите на страната. Уязвимите групи лица, получили международна закрила, могат да ползват подходящи медицински грижи извън общия пакет грижи в системата на здравеопазване (чл. 30.2).

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Включване в система на здравно осигуряване
- Степен на здравно покритие

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Достъп до здравни грижи за лица със специални нужди
- Информация за доставчиците на здравни услуги относно правата на ЛПМЗ
- Информация относно правата и използването на здравни услуги сред ЛПМЗ
- Наличие на безплатни услуги за устен превод

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Механизми за включване на интеграцията в общите здравни политики
- Координация с регионални и местни власти и/или здравни органи за здравеопазването при ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за здравеопазването на ЛПМЗ

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджети за здравни услуги Стъпка: Постигане на резултати от интеграцията
- Неудовлетворени медицински нужди на лица, търсещи или ползващи се от международна закрила

Резултати за България през 2017 г.

Процедура за идентифициране на специални нужди, свързани със здравето, във фазата на прием

По време на производството за получаване на международна закрила лицата имат право на здравно осигуряване, достъпна медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване при условията и по реда за българските граждани³³. Индивидуална оценка на тяхната уязвимост се извършва, но тя не води до регулярна здравна подкрепа по време на производството³⁴.

Достъп до здравеопазване

След получаване на статут ЛПМЗ подлежат на задължително осигуряване в Национална здравноосигурителна каса (НЗОК) и следва да внасят осигуровките си сами³⁵. Това често се оказва проблем за лицата, които все още търсят работа, или принадлежат към уязвима група.

Една от най-големите пречки пред достъпа до здравеопазване е масовият отказ на лични лекари в цялата страна да регистрират ЛПМЗ. Това е изключително проблематично, защото тяхната роля е от изключително значение – не само защото регистрацията при личен лекар е задължително условие, за да може лицето въобще да се ползва от здравноосигурителните си права, а и защото те насочват пациентите към специалисти (при нужда). Причините за тези систематични откази се коренят в неефективна правна рамка – не съществува процедура за де-регистрация на пациент, а само за неговата смяна. ЛПМЗ са мобилна група, която веднъж регистрирана, няма как да се отрегистрира, което води до натрупване на неактивни пациенти в пациентските листи, а това създава административни пречки и затруднения за личните лекари, вкл.

³³ Чл. 29(1), т. 5, Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

³⁴ Чл. 29(4), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

³⁵ Чл. 33(1), т. 4, Закон за здравното осигуряване – <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134412800>

може да подлежат на глоби. Други причини за отказите на личните лекари са недостатъчна медицинска обезпеченост, липса на преводачески услуги и медицинска история на отделните случаи, висока мобилност и неявяването на лицата, както и тежки административни междуинституционални процедури.

Здравноосигурените ЛПМЗ не получават специализирана психологическа помощ, вкл. за лица, преживели травма, изтезание, насилие и др.

Наличие на безплатни услуги за устен превод

Държавата не финансира безплатен превод за ЛПМЗ за целите на здравеопазването. Това е и една от основните причини личните лекари да отказват да регистрират такива лица.

Целеви мерки в подкрепа на здравеопазването

Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумението за интеграция на чужденците с предоставено убежище или международна закрила предвижда кметът да оказва съдействие на ЛПМЗ за избор на личен лекар³⁶. Кметът обаче няма правомощия да задължи личния лекар да регистрира лицето.

---

³⁶ Чл. 10, т. 3, Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумението за интеграция на чужденците с предоставено убежище или международна закрила – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136897655>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Според правото на ЕС лицата, търсещи международна закрила, остават зависими от предоставянето на материални условия за прием и за тях не се гарантират целеви мерки за подкрепа през периода на преход след получаването на статут. Директивата за условията на прием изисква на лицата, търсещи закрила, да се осигури адекватен стандарт на живот, който гарантира издръжката им и да осигурява тяхното физическо и психично здраве, но не посочва конкретно ниво на подкрепа (чл. 17). Квалификационната директива предвижда, че след получаването на статут бежанците имат достъп до социално подпомагане при същите условия както гражданите на страната, но за лицата с предоставена субсидиарна закрила се гарантират единствено основни обезщетения (чл. 29). Държавите членки, които ползват тази дерогация, трябва да покажат, че тя не е дискреционна, служи за легитимна цел и е съразмерна на постигането на тази цел и че нивото на основните обезщетения е определено в съответствие с Хартата на основните права на ЕС. И двете директиви не уреждат нищо във връзка с използването на целеви мерки, с които могат да се решат конкретните финансови затруднения на лицата, получили международна закрила, при прехода им от приемателните центрове към техния нов живот в условията на липса на спестявания и социална подкрепа.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Включване в система за обществено осигуряване
- Степен право на социални помощи

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Административни бариери пред право на социални помощи
- Информация сред звената за социално подпомагане за правата на ЛПМЗ
- Информация за социалните услуги сред ЛПМЗ

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Механизми за включване на интеграцията в общите социални политики
- Координация с регионални и местни власти и/или звена за социално подпомагане за социалната сигурност на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за ограничаване на бедността на ЛПМЗ

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Постигане на резултати от интеграцията

- ЛПМЗ, живеещи в бедност

Резултати за България през 2017 г.

Включване в системата за общественото осигуряване

Съгласно Закона за социално подпомагане ЛПМЗ имат право на социално подпомагане³⁷. Те следва да подадат заявление на български език пред директора на Дирекция „Социално подпомагане“³⁸. Необходимо условие за това е притежаването на личен документ за самоличност, издаването на който е сериозно предизвикателство за ЛПМЗ (вж. Направление Пребиваване и Жилищно настаняване).

Административни пречки пред ЛПМЗ

За да получи лицето помощ, необходимо е да участва в „социална анкета“ – дейност по установяване наличието на условията за упражняване на правото на социални помощи, извършена от социални работници в Дирекция „Социално подпомагане“, която се изразява в проверки в дома на лицето и/или семейството, в проучване на документацията и събиране на информация³⁹. Както беше описано по-горе, на ЛПМЗ често се налага да се регистрират на адрес, където на практика не живеят, което ги лишава от правото да кандидатства за социално подпомагане.

Наблюдават се сериозни пречки пред достъпа до семейни помощи за деца, като ЛПМЗ получават откази по своите молби. В същото време съществува съдебна практика в полза на достъпа на ЛПМЗ до този вид социално подпомагане. Така например с решение от 10 декември 2015 г. по дело № 6027/2015 г. Върховният административен съд потвърждава решението на по-долния административен съд, с което е отменена заповедта на Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Нова Загора за отказ на семейни помощи за деца на лице без гражданство, което е лице с хуманитарен статут, по отношение на четирите си деца. Съдът отбелязва, че въпреки че Законът за семейните помощи за деца не споменава изрично тази категория чужди граждани в личния обхват на бенефициентите, разпоредбата трябва да се тълкува в съответствие със специалния закон, ЗУБ,

³⁷ Чл. 2(6), Закон за социално подпомагане – <https://lex.bg/laws/ldoc/2134405633>

³⁸ Чл. 13(1), Закон за социално подпомагане – <https://lex.bg/laws/ldoc/2134405633>

³⁹ Чл. Допълнителни разпоредби, Параграф 1, т. 11, Закон за социално подпомагане – <https://lex.bg/laws/ldoc/2134405633>

който не предвижда такива ограничения върху правата на притежателите на международна закрила.

Целеви мерки в подкрепа на ЛПМЗ

Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумението за интеграция на чужденците с предоставено убежище или международна закрила предвижда кметът да насочва ЛПМЗ към дирекция „Социално подпомагане“ при необходимост⁴⁰. Както беше посочено по-горе, тази наредба обаче няма отговорен орган и финансиране и на практика се изпълнява спорадично с ограничен обхват и европейско финансиране.

Наличие на безплатни услуги за устен превод

Държавата не финансира безплатен превод за ЛПМЗ за целите на социалното подпомагане. На лицата се налага да разчитат на посредничество на НПО с европейско, международно и др. финансиране.

---

⁴⁰ Чл. 10, т.1д, Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумението за интеграция на чужденците с предоставено убежище или международна закрила – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136897655>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Съгласно правото на ЕС лицата, търсещи международна закрила, трябва да имат достъп до образование, вкл. организирано отделно от общообразователните учебни програми и занятия до получаването на статут, когато непълнолетните лица, получили международна закрила, вече имат пълен достъп до общообразователната система. Съгласно Директивата за условията на прием (чл. 14) на непълнолетните лица, търсещи закрила, в срок до 3 месеца от подаване на молбата се осигурява достъп до образование при условия, които са сходни на тези за гражданите на страната. Разпоредбата на същия член предвижда, че на ненавършили пълнолетие се осигуряват подготвителни учебни часове, включително учебни часове по езиково обучение, за улесняване на включването им в образователната система, но не дава насоки относно организирането или качеството на тези учебни часове. Държавата членка следва да осигури алтернативни възможности за обучение, ако достъпът до националната образователна система не е възможен поради особеното положение на ненавършилия пълнолетие. За децата, получили международна закрила, Квалификационната директива (чл. 27) предвижда сигурен и пълен достъп до образование. За да се улесни процесът на интеграция в училище, тези стандарти надхвърлят ограничените гаранции в Женевската конвенция, които изискват само достъп до начално образование, докато останалите форми на образование се предлагат при възможно най-благоприятни условия, като се осигурява поне същото отнасяне както към чуждестранните граждани. В петия от Общите основни принципи за политиката по интеграция на имигранти в ЕС, посветен на образованието, се подчертава, че усилията в областта на образованието са от решаващо значение за подготовката на имигрантите и, по-специално, на техните деца за тяхното по-успешно и по-активно участие в обществото.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Достъп до образование от предучилищно до висше образование

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Достъп до образование за специални групи
- Административни бариери пред образованието
- Повишаване на информираността относно специфичните потребности на ЛПМЗ в образованието

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

- Записване в образование в задължителната възраст
- Продължителност на езиковата подкрепа
- Регулярност на програмите за ориентация и езиковите програми и мерките за целево обучение

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Механизми за включване на интеграцията в общите образователни политики
- Координация с регионални и/или местни звена за образование и училищни настоятелства за образованието на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за образованието на ЛПМЗ

Индикатори с пропуски в данните, които не позволяват сравнителна оценка

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Записване в образование на деца и младежи бежанци
- Средно време между молбата за закрила и записването на децата в начални/средни/подготвителни образователни програми

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджети за целеви образователни мерки за непълнолетни лица с международна закрила
- Персонал за обучение на непълнолетни с международна закрила

Стъпка: Постигане на резултати от интеграцията

- Участие в целево обучение

Резултати за България през 2017 г.

Достъп до образование

Съгласно ЗУБ достъпът до образователната система за децата, търсещи и получили закрила, не може да бъде отложен с повече от 3 месеца, считано от датата на подаване на молба за предоставяне на статут⁴¹. Търсещите и получилите закрила малолетни лица имат същия достъп до образование като българските граждани.

⁴¹ Чл. 26(3), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

На 6 април 2017 г. в сила влезе нова целева политика, насочена към достъпа до образователната система за деца, търсещи и получили международна закрила, на които им липсват документи, удостоверяващи завършен клас или степен на образование⁴². Децата, които са на възраст, отговаряща на 1–4 клас, се записват в класа, който съответства на възрастта им⁴³. Децата, които са на възраст, отговаряща на 5 клас и нагоре, преминават през събеседване, което цели да установи в кой клас да бъдат записани, като класът може да бъде с не повече от 3 г. под възрастта им⁴⁴.

Ако децата притежават документи за завършен клас или степен на образование, те преминават през процедура по признаване – за децата в 1–6 клас тя се извършва от директора на избраното училище, а за по-големите деца – от Регионалния инспекторат по образованието⁴⁵.

Достъпът до висше образование за търсещите и получилите закрила лица е по-проблематичен, а също и достъпа до училищно образование за лицата след задължителна училищна възраст. Тези лица следва да предоставят диплома за завършен клас или етап на образование, което представлява трудност за много от тях⁴⁶.

Целеви мерки в подкрепа на ЛПМЗ

Деца, търсещи и получили международна закрила, имат право на допълнителна подкрепа по български език и по различните учебни предмети⁴⁷. Подкрепата по български език включва фиксиран брой часове според възрастта на детето и може да продължи до 12 месеца⁴⁸. Подкрепата по български език е финансирана от държания бюджет, което гарантира нейната устойчивост. Не така стои въпросът с подкрепата по други предмети, затова и тяхното провеждане не е гарантирано поради липса на достатъчно бюджет на училищата.

Мерки в подкрепа на непридружени непълнолетни лица

Към 2017 г. в България липсват целенасочени мерки в подкрепа на образованието на непридружените непълнолетни лица и това обуславя ниската им ангажираност и високите нива на отпадане.

---

⁴² Наредба № 3 от 06.04.2017 г. за условията и реда за приемане и обучение на лицата, търсещи или получили международна закрила – <https://web.mon.bg/bg/59>

Чл. 10(1), Наредба № 3 от 06.04.2017 г. за условията и реда за приемане и обучение на лицата, търсещи или получили международна закрила – <https://web.mon.bg/bg/59>

Чл. 6(1) и чл. 11, Наредба № 3 от 06.04.2017 г. за условията и реда за приемане и обучение на лицата, търсещи или получили международна закрила – <https://web.mon.bg/bg/59>

Чл. 108(7)(8), Наредба № 11 от 1 септември 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136903316>

Чл. 8(1), т. 2, Наредба за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/-549417984>

Чл. 17(3) и чл. 178(1), т. 2 и 3, Закон за предучилищното и училищното образование – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136641509>

Чл. 13(13), Наредба № 6 от 11 август 2016 г. за усвояването на българския книжовен език – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136903316>

2.11. Изучаване на езика и социална ориентация

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Съгласно правото на ЕС, въпреки че Директивата за условията на прием (преработен текст) не посочва конкретни форми на подкрепа за интеграция за лицата, търсещи закрила, в Квалификационната директива (преработен текст) за лицата, получили международна закрила, е уредено правото на достъп до подкрепа за интеграция (чл. 34). В Директивата се уточнява, че при предоставянето на подкрепа се отчитат специфичните потребности на тези лица. Разпоредбата на Директивата въвежда общото задължение, което може да се извлече от чл. 34 от Женевската конвенция относно натурализацията, която се тълкува като улесняваща процеса на интеграция до приключването му от законова гледна точка. Общите основни принципи за политиката по интеграция на имигранти в ЕС подчертават, че интеграцията е динамичен, двупосочен процес, в който участват както мигрантите, така и местното население. В Основните общи принципи 7 и 9 са изброени по-конкретни форми на създаване на социално сближаване. На лицата, получили международна закрила, и членовете на приемащото общество трябва да се даде възможност да общуват редовно помежду си и да участват в споделени форуми и межкултурни диалози. В това взаимодействие следва да има и диалог с органите, вземащи решения, при което ЛПМЗ могат да работят съвместно с национални, регионални и местни власти за разработването на по-добри политики за интеграция.

Оценени индикатори

Стъпка: Създаване на правната рамка

- Достъп до публично финансирано обучение по чужд език
- Достъп до обществено финансирана социална ориентация

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Качество на езиковите курсове
- Продължителност на изучаването на езика на приемащото общество
- Административни бариери пред изучаването на езика на приемащото общество
- Продължителност на съдействието при писмен и устен превод
- Качество на курсовете за социална ориентация
- Осигуряване на социална ориентация за специални групи
- Административни бариери пред социалната ориентация

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Записване в езикови курсове на домакините
- Средно време между подаването на молба за убежище и записването в програма за езиково обучение на приемната страна
- Завършване на езикови курсове на домакините
- Завършване на курсове за социално ориентиране

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Бюджети за обучение на чужди езици

Резултати за България през 2017 г.

Достъп до публично финансирано обучение по български език

ЗУБ предвижда ДАБ да организира курсове по български език за търсещите закрила лица, вкл. съвместно с Министерството на образованието и науката (МОН)⁴⁹. Такива обаче не се провеждат от 2013 г.

Новата Програма за заетост и обучение на бежанци включва три мерки – езикови курсове, професионално обучение и субсидирана заетост за период до 1 г. за търсещи закрила с право на работа, ЛПМЗ и безработни български граждани⁵⁰. Езиковите курсове са с продължителност от 180 учебни часа и се провеждат по учебната програма по български език, съгласувана с министъра на МОН⁵¹. Програмата включва една силно ограничаващо условие – „в обучение по български език по Програмата нямат право да участват безработни лица, получили статут на бежанец или хуманитарен статут, които са преминали обучение по български език по програми и проекти, финансирани от държавния бюджет или със средства на ЕС“⁵². До настоящия момент първите две мерки не са изпълнявани.

Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила предвижда възможността в интеграционното споразумение да се включват мерки като организиране на обучение по

⁴⁹ Чл. 53(1), Закон за убежището и бежанците – <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

⁵⁰ Агенция по заетостта, Програма за заетост и обучение на бежанци – <https://www.az.government.bg/pages/programa-za-zaetost-i-obuchenie-na-bejanci/>

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

български език⁵³. Както беше посочено по-горе, тази наредба обаче няма отговорен орган и финансиране и на практика се изпълнява спорадично с ограничен обхват и европейско финансиране.

Достъп до публично финансирано обучение по социална ориентация

В България не съществува документ, който дава достъп на ЛПМЗ до курсове по социална ориентация. Такива курсове не са организирани.

---

⁵³ Чл. 10, т.6, Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила – <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136897655>

Какво изискват правото на ЕС и международното право *

Според първия Общ основен принцип на политиката за интеграция на имигранти в ЕС интеграцията е динамичен, двустранен процес на взаимно приспособяване на всички имигранти и жителите на държавите членки. Освен това в седмия Общ основен принцип се подчертава, че честото взаимодействие между имигрантите и гражданите на държавите членки е от съществено значение за интеграцията. Споделените форуми, межкултурният диалог, информираността относно имигрантите и техните култури и подобряването на условията на живот в градската среда засилват взаимодействието между имигрантите и гражданите на държавите членки. Деветият Общ основен принцип посочва също така, че участието на имигрантите в демократичните процеси и във формулирането на политики и мерки за интеграция, особено на местно равнище, спомага за тяхната интеграция. Изпълнителният комитет на ВКБ ООН също посочва през 2005 г., че интеграцията на бежанците е динамичен и многостранен двупосочен процес, който изисква усилия от всички засегнати страни, в това число и необходимостта бежанците да бъдат подготвени да се приспособят към приемащото общество, без да трябва да загърбват културната си идентичност, както и съответна готовност от страна на приемащите общности и публичните институции за посрещане на бежанците и да отговорят на потребностите на една многообразна общност.

Оценени индикатори

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

- Очаквания за взаимно приспособяване от ЛПМЗ и приемащото общество
- Повишаване на информираността относно специфичната ситуация на ЛПМЗ

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

- Координация с регионалните и местните власти относно социалното сближаване
- Насърчаване на доброволни инициативи, които да допълват публичните политики
- Подкрепа за въвличането на ЛПМЗ в граждански активности
- Участие в процесите на национални консултации
- Участие в процесите на местни консултации

* Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.
Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

ИНДИКАТОРИ С ПРОПУСКИ В ДАННИТЕ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА

Стъпка: Надеждни данни и оценка

- Брой ЛПМЗ, получаващи лично наставничество
- Брой законни настойници за непридружени непълнолетни
- Брой НПО в страната, управлявани от ЛПМЗ

Стъпка: Осигуряване на финансови и човешки ресурси

- Финансиране на НПО, работещи върху социално-културното участие на ЛПМЗ

Стъпка: Постигане на резултати от интеграцията

- Брой ЛПМЗ в граждански дейности

Резултати за България през 2017 г.

Очаквания за двустранна интеграция от ЛПМЗ и членовете на приемащото общество

Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015–2020 г. декларира следния принцип в подкрепа на двустранния процес на интеграция – „спазване на принципа на доброволност и двустранна ангажираност в интеграционния процес“⁵⁴. С изключение на това документът не включва никакви конкретни мерки за изграждане на мостове между ЛПМЗ и приемащото общество, нито предвижда финансиране за такива.

Повишаване на осведомеността за специфичното положение на ЛПМЗ

Стратегията декларира и друг принцип – „обществена солидарност и толерантност към чужденците при запазване на тяхната идентичност (етническа, културна, религиозна и др.)“⁵⁵. Отново, освен това документът не предвижда и никакви конкретни мерки или финансиране, насочени към повишаване на осведомеността за ЛПМЗ сред приемащото общество.

Насърчаване на доброволчески инициативи, които да допълват публичните политики

Стратегията не предвижда такива мерки и финансиране.

Подкрепа за включване на ЛПМЗ в граждански дейности или консултативни процеси

Стратегията не предвижда такива мерки и финансиране. ЛПМЗ нямат представител в новосъздадения Национален съвет по миграция и интеграция.

⁵⁴ Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015–2020 г. – https://www.mvr.bg/docs/librariesprovider79/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/national_strategy_migration_integration_20152020pdf.pdf?sfvrsn=e0ff3406_2

⁵⁵ Ibid.

Bürkin, K, Huddleston, T. and Chindea, A. (2013). Refugee Integration and the Use of Indicators: Evidence from Central Europe. UNHCR.

Изтеглено от: <https://www.refworld.org/pdfid/532164584.pdf>

Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Migration Policy Group and Institute of Public Affairs.

Изтеглено от: <http://www.forintegration.eu/pl/pub/the-european-benchmark-for-refugee-integration/dnl/28>

Приложение 1: Индикатори NIEM

Стъпка: Създаване на правната рамка

Въздействие на приема върху интеграцията

- Процедура за идентифициране на кандидати със специални нужди при приема

Пребиваване

- Вид и продължителност на разрешението за пребиваване след получаване на статута
- Подновяване на разрешението за пребиваване
- Изисквания за предоставяне на постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия до постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия за уязвими лица, кандидатстващи за постоянно/дългосрочно пребиваване

Събиране на семейство

- Дефиниция на семейство за целите на процедурата за събиране на семейство
- Единство на семейството и правен статут на членовете на семейство
- Изискване за пребиваване за събиране на семейство
- Изискване за икономически ресурси за събиране на семейство
- Изискване за жилище за събиране на семейство
- Изискване за здравна застраховка за събиране на семейство
- Изискване за владене на език за събиране на семейство
- Изискване за участие в интеграционни мерки за събиране на семейство
- Срок за улеснени изисквания за събиране на семейство
- Документи от страната на произход, които да докажат семейни връзки

- ДНК тест/тест за възраст, които да докажат семейни връзки
- Улеснен достъп до уязвими лица при кандидатстване за събиране на семейство
- Ускорено производство за събиране на семейство
- Статут на членовете на семейството
- Автономно разрешение за пребиваване за членовете на семейството
- Достъп до услуги за членове на семейството

Гражданство

- Улеснено изискване за пребиваване за натурализация
- Изискване за период на пребиваване за натурализация
- Изискване за икономически ресурси за натурализация
- Езикова оценка за натурализация
- Изискване за оценка на интеграция/гражданство за натурализация
- Изискване за съдимост за натурализация
- Документи от страната на произход за натурализация
- Облекчени условия за уязвими лица, кандидатстващи за натурализация
- Натурализация по право за второто поколение
- Ускорена продължителност на процедурата

Жилищно настаняване

- Свободно движение и избор на местоживеене в страната
- Достъп до жилищно настаняване и услуги, свързани с настаняването
- Достъп до право на собственост

Трудова заетост

- Достъп до работа
- Достъп до самонаемане
- Право на признаване на официални степени и право на валидиране на умения
- Процедури за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.
- Подкрепа за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.

Професионално образование и образование с насоченост към трудова заетост

- Достъп до основно професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Здравеопазване

- Включване в система на здравно осигуряване
- Степен на здравно покритие

Обществено осигуряване

- Включване в системата за обществено осигуряване
- Степен на право на социални помощи

Образование

- Достъп до образование от предучилищно до висше образование

Изучаване на езика и социална ориентация

- Достъп до публично финансирано обучение по чужд език
- Достъп до обществено финансирана социална ориентация

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Въздействие на приема върху интеграцията

- Средна продължителност на фазата на прием

Пребиваване

- Административни бариери за постоянно/дългосрочно пребиваване
- Такси за получаване на постоянно/дългосрочно пребиваване

Събиране на семейство

- Услуги за намиране на член на семейство (family tracing)
- Такси за събиране на семейство

Гражданство

- Такси за натурализация

Жилищно настаняване

- Достъп до жилищно настаняване за уязвими лица
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на жилищния пазар
- Целеви жилищни съвети, консултации, представителство
- Предоставяне на временно жилищно подпомагане
- Осигуряване на основна жилищна подкрепа
- Период на целева жилищна подкрепа
- Административни бариери за достъп до обществено жилище
- Оценка на качеството на жилищата

Трудова заетост

- Достъп до работа за специални групи
- Административни пречки за достъп до работа
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на пазара на труда
- Оценка на уменията
- Консултиране при търсене на работа и положителни действия
- Целенасочена подкрепа за предприемачи

Достъп до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за групи със специални потребности

- Достъп до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за специални групи
- Административни бариери пред достъпа до професионално обучение
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ в сферата на професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Достъп до мерки за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Продължителност на таргетирано професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Здравеопазване

- Достъп до здравни грижи за лица със специални нужди
- Информация за доставчиците на здравни услуги относно правата на ЛПМЗ
- Информация относно правата и използването на здравни услуги сред ЛПМЗ
- Наличие на безплатни услуги за устен превод

Обществено осигуряване

- Административни бариери пред право на социални помощи
- Информация сред звената за социално подпомагане за правата на ЛПМЗ
- Информация за социалните услуги сред ЛПМЗ

Образование

- Достъп до образование за специални групи
- Административни бариери пред образованието
- Повишаване на информираността относно специфичните потребности на ЛПМЗ в образованието
- Записване в образование в задължителната възраст
- Продължителност на езиковата подкрепа
- Регулярност на програмите за ориентация и езиковите програми и мерките за целево обучение

Изучаване на езика и социална ориентация

- Качество на езиковите курсове
- Продължителност на изучаването на езика на приемащото общество
- Административни бариери пред изучаването на езика на приемащото общество
- Продължителност на съдействието при писмен и устен превод
- Качество на курсовете за социална ориентация

- Осигуряване на социална ориентация за специални групи
- Административни бариери пред социалната ориентация

Изграждане на мостове

- Очаквания за взаимно приспособяване от ЛПМЗ и приемащото общество
- Повишаване на информираността относно специфичната ситуация на ЛПМЗ

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Включване на интеграцията в общите политики

- Национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Ангажимент в националната стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Мониторинг и преглед на политиките за интеграция на ЛПМЗ

Жилищно настаняване

- Механизми за включване на интеграцията в общите жилищни политики
- Координация с регионални и местни власти за жилищно настаняване за ЛПМЗ
- Партньорство за жилищно настаняване с експертни неправителствени организации

Трудова заетост

- Механизми за включване на интеграцията в общите трудови политики
- Координация с регионални и местни власти за заетост за ЛПМЗ
- Партньорство за заетост с експертни неправителствени организации

Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

- Механизми за включване на интеграцията в общите политики за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Координация с регионални и местни власти за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ

Здравеопазване

- Механизми за включване на интеграцията в общите здравни политики

- Координация с регионални и местни власти и/или здравни органи за здравеопазването при ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за здравеопазването на ЛПМЗ

Обществено осигуряване

- Механизми за включване на интеграцията в общите социални политики
- Координация с регионални и местни власти и/или звена за социално подпомагане за социалната сигурност на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за ограничаване на бедността на ЛПМЗ

Образование

- Механизми за включване на интеграцията в общите образователни политики
- Координация с регионални и/или местни звена за образование и училищни настоятелства за образованието на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за образованието на ЛПМЗ

Изграждане на мостове

- Координация с регионалните и местните власти относно социалното сближаване
- Насърчаване на доброволни инициативи, които да допълват публичните политики
- Подкрепа за въвличането на ЛПМЗ в граждански активности
- Участие в процесите на консултация на национални консултации
- Участие в процесите на консултация на местни консултации

